د یوولسم او دولسم ټولګی لپاره زراعت

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغفران

مقدمه : یو قدمی نبات دی چي د رنګ بوی او مزيې له کبله د ټولی دنیا خلک ځان ته را جلب کړي .

زغفران د ډيری پخوا زماني څخه کرل کيږي د کرلو ساخی عبارت دی له یونان ، ترکیه ، اسیا سفید ، افعانستان ، ایران او داسی نور هیوادونو کي رواج لري .

چي بیا وروسته هندوستان ، چین د غرب نه تر هسپانیا پورې مورج شو .

زغفران د نورو نباتاتو په پرتله کمو اوبو ته اړتیا لري او هم د اقتصاد له کبله په نورو نباتاتو اوچت قیمت لري .

د فصل موده یا وخت

په ژمی او منی کی زغفران حاصل ورکوي کوم مهم امراض او افات نه لري .

د زغفرانو تولیدونکي هیوادونه

عبارت دی له ایران په کال کی ۲۰۰ تنه یونان په کال کی ۵،۷ تنه مراکش ۲،۳ تنه ، کشمیر ۲،۳ تنه اسپانیا ۱ تن افعانستان ۴ تنه ، ایتالیا ۱ تن ، او ټوله نړی فعلا ۱۷۰ تنه زغفرانو ته اړتیا لري .

زغفرانو تقریبا لس زره کاله پخوا نوم درلوده د زغفرانو کلیمه عربی ده کوم نومونه چی د زغفرانو په اخیر کی راځي د فارسي ریښه لري زغفران په اصل کی د زیران په مغنا د ګل لاله چی په قیمت د زرا وطلا دې دغه کلیمه د زغفران بدله شوه . په فارسي او ترکی کی ورته زفرون وایې په انګلیسی کی ورته سپټرون وایې .

۸۰ کاله پخوا زغفران د هرات ولایت په تخقیقاتی فارمونو کی کرل کیده په ۱۹۹۱ م کال چی مهاجرین د ایران څخه افغانستان ته راغله نو د هرات په ولایت کی د زغفرانو کرل پیل شو چی په ۱۹۹۷ م کال کی د ډاکار د موسسی لخوا د زغفرانو کرل د پښتون زرغون په والسوالی کی پیل شوه چی په ۱۳۸۱ ه ش کال کی زغفرانو لپاره بازار پیدا شو اولین کنفرانس د هرات ولایت د زراغت په ریاست کی جوړه شوه چی ډیرې مثبتی پایلی درلودلې .

د زغفرانو ځمکی اماده کول

د زغفرانو لپاره باید اول ځمکه ژوره قلبه شي بیا ورکی خیواني سره اچول کیږي د هغه څخه وروسته زغفران په دوو موسمونو کی کرل کیږي . چی غبارت د ژمی او منی څخه دي د زغفرانو غوټي لکه : د پیاز د عوټو په شان په ځمکه کی د قطار په شکل کرل کیږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړی غوټۍ د ۵ـــــــــ۷ کیلو حاصل ورکوي . د زغفرانو لپاره شګلنۍ خاورې موثرې تاميږي . د دوه قطارونو تر مینځ واټن ۲۰ ــ ۳۰cm وي غوټه باید ۴ ــــ ۱۰cm ژوره وکرل شي او د دوو بوټو تر مینځ فاصله باید ۱۵ ـــــ ۲۰cm پورې وي خو نظر په شرایطو وي .

د زغفرانو اقتصادي اهمیت او کټې په لاندې ډول دي

دا چې زغفران یو طبی نبات دی او زراعتی مخصولات یې د دوا په فابریکو کی استعمالیږي د زغفرانو حاصلات په دې ورونې وختونو کی زیات شوي

۱ زغفران ښایسته رنګ لري د انسانانو د اشتها راوستلو لپاره خوړل کیږي .

۲ په ځینو هیوادونو کی د چای پر ځای هم استعمالیږي .

۳ په ځینو فابریکو کی د تورکرانو په رنګونو کی کار تری اخیستل کیږي .

۴ په عذایي موادو کی د زغفرانو ښخه ګټه اخیستل کیږي .

۵ د عذایي موادو د هضم سبب کیږي .

۶ توخې رفع کوي.

د زغفران نباتی خصوصیات

د زغفران بوټی د څو برخو څخه جوړ شوی چې ریښه ، ساقه ، پانی اړ د ګل څخه عبارت دي . د ګل په وخت کی د ۶ ــ ۹ پورې باریکه پانی لري د ۱ ــ ۴ پورې غوټی نیسي چې دغه غوټۍ وروسته پاڼي او ګلونو وظیفه په غاړه لري .چې د هرې غوټۍ پر مخ ۲ ــ ۳ پورې ګلان په بنفش رنګ سره ښکاره کیږي .

د زغفرانو ډولونه

غبارت دی له : زیړ زغفران ، بنفشی زغفران ، سپین زغفران ، خړ زغفران ، ښایسته زغفران او خوراکی زغفران .

د حاصل راټولول

کله زغفران ګل وکړي نو په همدې موسم کی د زغفرانو ګلان راټولیږي او فابریکی ته وړل کیږي چې د پروسیس لاندې نیول کیږي او مختلف مواد ور څخه لاس ته راځي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسور

یو تیلی نبات دی چی ۳۵۰۰ م کاله مخکی د میلاد څخه مصر کی کرل کیده د تاریخ په اوږدو کی بیا هند ، پاکستان ، امریکا او افریقی ته راوړل شو .

چی د دې نبات په ګل کی کارت مین carthamine کارتمین په نوم یوه رنګه ماده ده چی د رنګ جوړلو په فابریکه کی په کار وړل کیږي .

Meat and oil

د دې وریتې تیل او کنجاره چه په صنغت کی پکار وړل کیږي او د دې وریتې نه ۳۲ ٪ نه تر ۴۰ ٪ پوری تیل لاسته راځی .

د مسورو نباتی خصوصیات

د دې نبات د اصلی ساقی لوړ والی د ۲۰ ــ ۴۰ cm پوری رسیږي ګل یی ټیکلی ته ورته شکل لري دغه ټیکلی د څو ګلانو څخه تشکیل شوی دي . د ګل سیستم ساده دي د ګل رنګونه زیر ، سور ، نارنجی او سپین شکل لري پاڼې یی ساده شکل لري د ریښو سیستم یی taproot تاپروټ دي

توافق

دا نبات په هغو خاورو کي کرل کیږي چی د هغوی د خرارت درجه c^{o} ۵۰ ته ورسیږي

د فصل د نمويی موده د ۱۵۰ نه تر ۲۰۰ ورځو پورې رسیږي د تخم کرل په دوه طریقو سره دي یوه یی خطی کرل او بل یی د پاشان طریقه ده .

په ابی ځمکو کي kg/h ۳۰ تخم اچول کیږي تخم cm ۵ ژور اچول کیږي .

د دوو نباتاتو تر مینځ واټن د cm ۳ نه تر cm ۶ پوری او د قطارونو ترمینځ واټن cm ۵۰ وي . د کرلو وخت د خمل د ۱۵ نه تر ثور ۱۵ پورې دي د حاصل اندازه د ابي ځمکی څخه ton/h ۲-۳ او د للمي ځمکي ۱-۱/۲TN/H .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمر ګلي يا sun flowers سون فلاور

لمر ګلی د ۱۶ پیړۍ نه محکی په امریکا کی کرل کیده چه بیا وروسته هسپا نې ته راوړل شواودغوړیولپاره ورڅه کار واحستل شو چه نن ورځ یو تیلی نبات په نوم ئې پیژنو

لمرګلی ډیر اقتصادي ارزښت لري چه تقریبا د ٪ ۵۰-۴۰ پوري تیل لری کنجاړه یي دپورتین ډیره ښه منبع ده چی حیواناتوته ورکول کیږي. او په ځینی هیوادونو کی دزینتي نباتاتو په حیث هم کرل کیږي

لمرګلی نباتی خصوصیات

علمي نوم يي helian thesuannuos هیلین تیسونوس دی

کورنی نوم يي copmositeae کوم پستیا

نبات یو کلن نبات دی چه د1m نه تر6m پوری لوړوالی لری اوقطر یي د 2cm نه تر 5cm پوری رسیږي

ګلي ساحه يي دhead هیډ په نوم سره یادی ی پاڼي يي ساده شکل لری او د ګل سیستم يي مرکب دی ریښيtaproot ټاپ روټ دي ودی نبات تیکای په دوه ډوله دی چي عبارت ۱tubular تیو بلر

۲ disk ډسک

شکل لری چي هر ګل يي یوتخم تولیدوی چي دachene اچین په نوم سره یادیږي tubular تیو بلر او disk ډسک قطرونه يي د ۸ سانتی متر نه تر 60cm پوري رسږي د ګرده افشاني سیستم يي crossbollination کراس پولینشن دی لمرګلی په سهار کی شرق حواته او په مازیګر کې غرب حواته مایله وی چه دغه عمل د neutation نیو تیشن په نوم سره یادیږي

توافق

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو واريټي د commandarپه نوم سره يادیږي چې دبحر د سطحې نه 1800m پورته هم کرل کیږي دغه ورتي ديو هکتار ځمکې څخه 1455kgحاصل ورکوي په هغه ځايو نو کې چې لمر ګلی کرل کیږي چه په هغه ځای کی غنم جور او داسې نور نباتات هم کرل کیږي

ځمکه باید اول بنه واړول شی قطارونه باید شمال او جنوب ته جوړ شی د قطارونو تر مینځ واټن د 60 نه تر 70 cm پوري وي د دوو نباتاتو ترمنځ واټن باید 30 نه تر 40cm پوري وي تحم باید 5 نه تر 7cm پوري ژور وکرل شی په يو لای کی 4 نه 5 دانو پوري تحم واچول شی محکې دکرلو نه تحم 24 ساعته په اوبو کی واچول شی په يو هکتار ځمکه کی بايد12 نه تر 14kg تحم واچول شی دکیمیاوي سرو استعمال 100kg یوریاباید په يو هکتار کی واچول شی اوD.A.P 100kg باید ورکې واچول شی .

کله چه نباتات 20 نه تر 25cm پوری ورسیده او له اوبه ور کول کیږي کله چه نباتات غټ شی دوهمه ځل اوبه ورکول کیږي دریمه اوبه کله چې ګل ته ورسیده او نور هر 10 ورځ بغد اوبه ورکول کیږي

شولی یا وریجی

د ډيری پخوا زمانی راهیسی شولی زمونږ په هیواد کی کرل کیږی

اودغه عله جاتو يو برخه جوړه وي شولی ننګرهار،کنړ،لغمان،بلخ،دهیواد په نورو سیمو کی کرل کیږي چې شولو فصل کافی اوبو ته ضرورت لري او د 90-150 ورزځو کی شولو فصل څخه حاصل لاس ته راځی شولی دوه ډوله دي

1 مینی وریجی

2 غټی وریجی

زمونږ په هیواد کی محلی ډولونه عبارت دي له باره،لونګینی،پشیدی،اوصدری وریجوڅخه عبارت دي حو په دي ورستی وحتونو کی ځینی وراتی ګانی دحارجی هیوادونو څخه را معرفی شوی چې په 1379 کال کی سوات دوه غټی وریجی بغلانی 98 مینی وریجی افغان 28 او کندوز مینی وریجی بسمتی 358 دغه وراتی ګانی لاس لاندی نیول شوی او بنه نتیجه يي ور کړی ده شولو لپاره اول قو ریه جوړیږی په قوریه کی بزعلی روزل کیږی اوله هغی څخه وروسته بیا اصلی ځای ته وړل کیږی شولو دکرلو لپاره اول باید

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځمکه هواه شی اوپه اوبو کې منداؤو (غاښور) وشی دهعی څخه وروسته بیا بزغلی انتقالؤو البته ځمکه باید هواره اوبه شوی وي او د 10-4 بویسی یعنی یوه ګیډۍ ورڅخه جوړیږي اوبیا د قطار په شکل کرل کیږي دشولو دبوټو ترمنځ واټن د تجروبو له مخی د 10-30 سانتی متره ډیره ښه نتیجه ورکوي

شولو لپاره کیموي سرو استعمال

شولو لپاره نایتروجني سري او فاسفورس لرونکی سری ډیري ګټوري دي

شولو دکرلو وحت

تجر بو او څیړ نو ښودلی ده چې هعه شولی چه دچنګاښ د 15-5پوري وکرل شی ډیره ښه نتیجه ورکوي البته په ننګرهار کی بلح او نورو ولایتونو کی د غبر ګو لي 26-1نیټی پوری دشولو دنیال مناسب وحت تاکل شوی دی

په شولو کی زیات امراض لیدل کیږي چې اکثه بکتریاوي او پنګسی ناروغی مینځ ته راوړي چې غبارت دي له بلاست blast سرحی rostساقی چینجی اوداس نوری ناروغی هم مینځ ته راځی چې دا ناروغی په حاصل باندی منفی اغیزی اچوي باید د دی ناروغی څخه مخنیوی وشي

شولو خرویول

شولی ډنداوبو ته ضرورت لری اودهغه نباتاتو له جملی څخه دي

چي دان ایروبیک په ډول حیل تنفس او ودي ته دوام ورړ کوي

شولی دوامداره اوبو ته اړتیا لری حو په احره کیچې دانه پوره کړي

اوبه په کمیدو او یا قطع کیږي پس دوچیدو وروسته ربیل کیږي

شولی د قوری نه تر پخیدو پوری ډنډ اوبو ته ضرورت لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې mung bean

مې چې په انګلیس ژبه کې ورته مونک بین ویل کیږي غلمی نوم ئې غبارت دی له phaseolus-oureus فیزولس اورس اوکورنې نوم ئې لوګو مینس logominousaea مې په دوه ډوله دي چې تورې او شنې مې ددي بل اصلې رځای نمایي جنبې اسیا ښودل شوې ده حو په افریقا کې هم کرل کیږي زمونږ په هیواد کې د مې کرل لپاره مناسبې سیمې غبارت دي له هلمند کندوز لغمان کنړ ننګرهار پروان تحار کپیسا قندهار او داسې نورې سیموکې دې ښه توافق لرې مې دخپلې ودي لپاره ډیرې ګرمې هوا ته اړتیا لري چې مناسبه تودوحه 30-28 ده

میو دکرلو طریقه

مې پهدوه طریقو سره کرل کیږي دکتار طریقه دپاشان طریقه

A دکتار طریقه :دمیو دکرلو لپاره ښه او غوره طریقه ده د دؤو قطارونو تر منځ

واټن باید 30cmوي اودبوټوترمنځ واټن 100cm سانتې متره وي پدې طریقه کې

دهرزه بوټوکنترول اود حاصل راټولوکې اسا نتیا رامنځ ته کیږي

Bپاشان طریقه : دپاشان طریقه یوه ډیره اسانه اوساده طریقه ده چې د ډیرو کلونو راهسې کارول کیږي حو ځینې ستو نزې لرې لکه دکرنیزو عملیو حاصل راټو لول دوا شیندل دهزره بوټوکنټرولاوداسې نور حو کله چې مونږبې حر کاوه کرو نو دهعې لپاره اول ځمکه ښه ژوره یو یا درې ځله اوبه کیږي او بیا وروسته پکې مې کرل کیږي البته په هعه سیمو کې چې اوبه ن لرې مې دجواروسره شریکې همکرل کیږي چې په یو وحت کې دځمکې څخه دوه فصله احستل کیږي اوله بلې حوا دځمکې حاصل خیزې سبب کیږي

کیمیاوي سرې

په عمومې صورت سره مې نایتروجن لرونکو سرو ته ضرورت نه لري خو بیا هم په ډیره کمه اندازه نایتروجن لرونکې او فاسفورس لرونکې سرې د کرلو په وخت کې اچول کیږي چې ډیره ښه نتیجه ورکوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مې ناروغي

د میو نباتات دری قسمه ناروغي لري چې غبارت دی له : پنگسی ، بکتریاوي او ویروسی علایم لکه د بوټو وچیدل ، د میو سپنکی د پانو د تکی ناروغي او داسی نوري دی د دی ناروغی کنټرول لپاره باید مخکي دوا پاشي او خشرات وژونکی استغمال شي .

د میو غذائي ارزښت

مې اکثرا په افغانستان کی یو ډول حواړه دي چې ډیر خلک د میو دانی پخوي او د ډوډی سره یوځای حوړل کیږي همدارنګه د میو داني په وریجو کی هم اچول کیږي او بیا ځینی خلک یی د دالو په شکل پخوي . چی د میو د دالو په نامه یادیږي د میو خواړه ډیر ګټور او مفید دی ځکه چی د پروټین مقدار ۲۲ـ ۲۴ پوری لري او په ډیره اسانی سره هضمیږي په غربی او نورو هیوادونو کی زیاته ګټه ورځخه اخستل کیږي مې یوازی د انسانانو لپاره عذائی ارزښت نه لري بلکی د حیواناتو لپاره یوه عذا ده لکه د میو د پانو ځخه په ژمي کی حیواناتو ته خوراکه برابرول چې حیوان ګرم ساتي . د میو پانې او ریښی د ځمکی د حاصل حیزی سبب کیږي . چې دی غمل ته ګرین مورننګ Green manuring هم وائي

د میو په ریښو کی یو ډول عوټی دی چې د Nudeles نوډیلس په نوم یادیږي .

چی د هوا ځخه ازاد نایتروجن په ځمکه نصبوي د میو د حاصل اندازه د افعانستان په اکثرا سیمو کی 350__380 کیلو ګرام حاصل د یو جریب ځمکی ځخه لاس ته راځي .

مې په اکثرا شګلینو یا لوم sandy loom خاورو کی ښه نتیجه ورکوي .

په هغو ځمکو کی چې مالګینی او جبه زاره وي مې ښه نتیجه نه ورکوي . او د کرلو سپارښتنه یی نه کوو او مې په دوه موسمونو کی کرل کیږی چې په عمومی ډول په اوړی کی کرل کیږی مګر په ځینو سیمو کی په پسرلی کی کرل کیږي په جلال اباد کی د جوزا میاشت کی کرل کیږی او په نورو ولایتونو کی د سرطان ۱ ـ ۱۵ نیټي پوری کرل کیږي

د تخم اندازه یی اصلاح شوی تخمونه ۵ـ۶kg کیلو ګرامه په یوه جریب ځمکه کی اچول کیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمباکو (Tobacoo)

تمباکو ډیر پخوانی نبات دی اصلی منابع یی غرب ، مکسیکو او امریکا ده په ۱۴۸۲ م کال کی په کیوبا کی کولمبوس او د هغو ملګرو لومړي ځل لپاره سګریټ جوړ او وي څکول .

د تمباکو کلیمه د هندی او امریکای کلیمو څخه جوړه شوی ده Tobago تمباکو په نوم سره یادیږي او یا دا ده چی د Tobacoo تباکو اخیستل شوې چی وروسته دا کلیمه په انګلیسی ژبه واړول شوه چی د Tobacco تمباکو په نوم سره یادیږي . دانبات په ۱۵۳۵ م کال مخکی هسپانې ته راوړل شوی وه او تجارتی نوم یی پیدا کړ په ۱۵۶۰ م کال فرانسی ته راوړل شو چی د فرانسی د سفیر نوم هم لري jean nicote جان نیکوټ په نوم یادیده په تمباکو کی یوه فعاله ماده شته چی د nico tiane نیکو تین په نوم سره یادیږي .

د تمباکو څخ په صنعت کی سګریټ ، نصوار، سیګار او چیلم کی کار اخیستل کیږي .

د تمباکو خصوصیات

د تمباکو علمی نوم Nicotianetabcum نیکو تین تباکوم او کورني نوم یی سولانوسیا Solanoceae دی تمباکو یو کلن نبات دی د پاڼی اوږدوالی د ۳۰ ــ ۶۰ سانتی متر پوری رسیږي . او په یو نبا کی د ۸ نه تر ۲۵ پوری پاڼی شته . د دې نبات لوړ والی دې ۱۲۰ ــــ نه تر ۱۸۰ سانتی متره پوری رسیږي . د دې نبات په پاڼو کی مختلف مواد شته لکه نایتروجن ، نیکو تین ، تیزاب ، کلسیم ، مګنیزیم ، معدنی مواد او داسی نور دې ودی نبات ګل perfect incomplete پرفیکټ این کومپلیت دې د ګلانو ګرده افشانی -self pollination سیلف پالونیشن او cross pollination کراس پالونیشن دی د دې نبات یو کیلو 1kg تخم تقریبا یولس زره داني کوي .

کرنیزي عملي

1 د ځمکی اماده کول

2 د قوري جوړول ، قوره باید 2x3m د یو هکتار ځمکی لپاره جوړه شي بزغلی د 6 نه تر 12 هفتو پوری په قوره کی پاتی شی کله چی د بزعلی لوړوالی 15cm ته ورسیږي باید بیا پټی ته انتقال شي د دوو جیو چو ترمینځ واټن د 60 __70 cm پوری دوه بوټو تر مینځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

واټن 20cm___25cm پورى په يو هكتارځمكه كى د 45000 نه تر 90000 پورى بوټى بايد وي .

د كيمياوي سرو استعمال

100kg يوريا 100kg D.A.P او 70kg پوتاشيم سلفايد دغه فصل د 3 نه تر 4 مياشتو په بر كى رسيږي او كله چى د دي نباتاتوپانى زيرى يا نصوارى شى نو وايو چى نباتات پخه شوي دي د 2 نه تر 4 ورځو پورې كله چه مونږ نباتات وريبو پانى په خپل ځاى پريدو چى وچې شي .

ساييين Sey been

ساييين د اسيا څخه سرچينه اخلي او په چين كې ۲۸۳۸ كاله مخكې b__c كرل كيده چى د ساييينو وحشى ډولونه په منجوريا او كوريا كى شته چى په چين كى د ټاټوس په نوم ياديږي

ساييين د يوى جاپانى كليمى څخه اخيستل شوى چى د شو Shoyu په نوم سره ياديږي . دا نبات په 17 پيرۍ كى اروپا ته او په 18 پيرۍ امريكا ته راوړل شو . چه نن ورځ امريكا د ټولى نړۍ د ضرورت وړ ساييين 75% امريكا پوره كوي . زمونږ هيواد په داخل كى ساييين د څو كلونو راهيسى په تخقيقاتى فارمونو كى كرل كيږي .

ساييين مختلف عذائي مواد لري لكه پروتين 40% ، شحم 21% ، كاربوهايدرتونه 34% ، مغذنى مواد 5% لري .

د ساييينو عمده توليدونكى هيوادونه

غبارت دى له جاپان ، چين ، امريكا ، اندونيزيا او پوانى شوري .

نباتي خصوصيات

د ساييينو كورنۍ نوم ګلائنس مكس Glycinemax او د كورني نوم يى ليګومنيسيا legumeinoceae دا نبات يو كلن نبات دى او لوړ والى د 90cm نه تر 120cm پورى رسيږي . پاڼې يې مركزي شكل لري يغنې compound كمپاونډ شكل لري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګل يې په مکمل ډول دی perfect incomplete پرفيکټ اينکمپليټ او ګرده افشاني يې self-pollination سلف پالونيشن ده د ګل رنګ يې سپين دی او په هر پله کی د 2 نه تر 5 پوری تخمونه شته .

د تخم رنګ ئي زير او نصواری دی د ريښې سيستم ئي Toproot ټاپ روټ دي او ازاد نايتروجن په ځمکه کی نصبوي . شنه کيدو څخه 8 يا12 ورځي وروسته د دې په ريښو کی بکترياوې مينځته راځی چی دغه بکترياوې ازاد نايتروجن په ځمکه کی نصبوي .

ښه ورايټې هغه ورايټي ده چی څو خوصه لري .

1. د پخيدو وخت يی کم وي .
2. د چپه کيدو سره بايد مقاومت وکړي .
3. د ناروغی په مقابل کی بايد مقاومت وکړي .
4. د تندې سره بايد مقاومت وکړي .
5. د لږ ځمکی نه بايد ډير حاصل لاسته راشي .

کرنيزې عملي

1. ځمکه اماده شي .
2. ځمکه بايد د کرلو څخه مخکې ښه اوبه شي .
3. د قطارونو ترمينځ واټن بايد 60cm نه تر 90cm پوری وي . د دوه بوټو تر مينځ واټن د 20cm نه تر 25cm پوری بايد وي . تخم بايد 5cm ژور وکرل شي . په يو هکتار ځمکه کی بايد د 45kg نه تر 65kg پوری تخم واچول شي .

د کيمياوي سرو استعمال

د 14kg نه تر 7kg نايتروجنی سرې بايد واچول شي او د 34kg نه تر 45kg پورې پوتاشيم سلفايد سرې واچول شي.

ګنی sugarcane شوګرکن

ګنی د پيدايښت له نظره په هندوستان کی پيداشوي او بيا چين ته راوړل شوی دی. چی 760 کاله مخکې د ميلاد څخه د ګنی څخه شکره لاسته راغلې ده .

د ګنی اقتصادي اهميت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګنی د نړۍ د شکرې یوه عمده برخه تهیه کوي د ګنی تولیدونکی هیوادونه عبارت دی له هند ، امریکا ، برازیل ، فیلپین ، اسرائیل ، جنوبی افریقا او داسی نور هیوادونه .
په ننګرهار او لغمان کی د ګنی وریتی ګانی کرل کیږي د ننګرهار قند فابریکی لپاره خام مواد 65% د دولتي فارمونو څخه راوړل کیده او 38% د محلی بزګرانو څخه لاسته راوړل .

د ګنی نباتي خصوصیات

ګنی څو کلن نبات دي د ګنی علمی نوم Sakurum سکروم او کورنی نوم یې Graminceae ګرامنسیا دي . د ګنی اکثرا وریتی Hybride هایبرید دي د ګنی کروموزمونو شمیر 48 نه تر 150 پوری رسیږي .
د ګنی لوړ والی د 2 نه تر 6m مترو پوری رسیږي په ګنی کی د 5 نه تر 50 پوری بندونه شته دي او قطر یې 2.5 نه تر 7.5 پوری رسیږي . د پانو اوږدوالی یې تقریبا 2m ته رسیږي . د ګل سیستم یې Panicle پینکل دی او د ګل لوړ والی یې د 20cm نه تر 60cm پوری رسیږي او هر ګل د دوه متخویله پانو په واسطه احاطه شویدي .

د ګنی څیني دولونه د وخت په اره

Larly Sugarcane ایرلی شوګرکان په 8 میاشتو کی پخیږي .
Medium Sugarcane میډیم شوګرکان په 12 میاشتو پخیږي .
Late Sugarcane لایټ شوګرکان په 24 میاشتو کی پخیږي .
ګنی ګرم موسم خوښوي د 27 نه تر 38c° درجو کی وده کوي په ګنی د هرزه بوټو کنترول د څینو کیمیاوی درملو په واسطه لکه T.C.P. ،2.4.D ،2.4.S.P او د بیورون Biuron څخه غبارت دي .ګنی تقریبا په اوسط ډول 17 ځلې اوبه څکي .

په ګنی کی څیني ناروغی

یوه ناروغی Brownspot براون سپوټ نسواری ناروغی ده دا ناروغی په لغمان او ننګرهار سیمو کی زیاته ده . Red Root د ګنی ریښو کی چه ریښی سرې کیږي Smut سمټ دا ناروغی په ساقه کی او پانه کی جه سور رنګ داغونه غوره کوی او باالخیره نبات له مینځه ځي .

د ګنی لپاره د خاوي انتخاب

Sandyloam ساندی لوم او Clayloam کلي لوم دغه خاورې د ګنی لپاره مناسبې دي .

د ګنی کرنیزې عملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. د ځمکې اماده کول غضوي سرې اچول .
2. کيمياوي سرو اچول .

د هيواد په شرايطو کی د دوه قطارونو تر مينځ واټن 90cm نه تر 120cm پورې او د دوه نباتاتو ترمينځ واټن د 20cm نه تر 30cm پورې وي .
او د کنی لښتي بايد د 5 نه تر 20cm پورې ژوری وکرل شی .
او د لختو اوږدوالی بايد د 30 نه تر 40cm پورې وي .
په ننګرهار کی د حوت د 15 د حمل تر 15 پورې د کنيو د کرلو وخت وي .

په کنی کی د کيمياوي سرو استعمال

Urea/H DAP/H-175 175kg ، 140k$_2$ So4/H پوتاشيم سلفايد سرې بايد واچول شي .

چغندر Sugar Beet شوګر بيت

چغندر د تقريبا 1000 کاله مخکې د ميلاد د مخه هم کرل کيده او اصلی ځای مديترانه ښودل شوي دي او په 1747 م کال د يو الماني عالم وويل چی کوم مواد چې په کنی شته په چغندر کی هم شته دی د چغندر څخه د شکره ويستلو فابريکه په 1802 م کال کی په مرکزي اروپا کی جوړه شوه .
په چغندرو کی د قند فيصدي د 7.5 څخه تر 17% پورې يو فرانسوي عالم زياته کړه چې بالاخيره دغه فيصدي د کنی سره په 1880 م کال کی برابره شوه په 1319 ه کال کی په افعانستان په بغلان په ولايت کی د قند يوه فابريکه جوړه شوه .
چغندر درې برخې لري
1. Crawn کرونا (پاڼی)
2. Neek نيک (غاړه)
3. Root روټ (ريښه)

1 د چغندرو پاڼي د Silage سليج په شکل د حيواناتو لپاره ورڅخه کار اخيستل کيږي .
2 Mousees موسيسز : عبارت د شکری د استعمال د عملي څخه لاسته راځي او مغذنی مرکبات زيات لري نو له همدې کبله قوي او ښه غذا ده چې د حيواناتو لپاره په دې کی 20% اوبه ، 60% قندونه ، 10% منرالونه موجود دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

3 Beet Pulp بیټ پولپ: دا هغه مواد دی چه وروسته د شکرې د استخصال څخه لاسته راځي .
4 د چغندرو کنجاره : دا د چغندرو د رسوب او فلتر کولو عملی نه وروسته پاتی مواد دی او په دې کی نایتروجن ، فاسفورس او پوتاشیم موجود دي او د خاورې حاصل خیزي او د اصلاح لپاره په کار وړل کیږي.
د چغندرو تولیدونکی هیوادونه
غبارت دی له امریکا ، فرانسه ، المان ، پولیند ، ایتالیه ، انګلستان ، هند او داسی نور .

د چغندرو نباتی خصوصیات

د چغندرو علمي نوم بیټاویل ګراس Beta Valgaris او د کورنی نوم یی چینوپوډسیا Chenopodiaceae چغندر علفي او دوه مشیمه نبات دی چی ګلان ئې perfect فرفیکټ دی ولې Carola کروله نلري نو د دې امله incomplete انکمپلیټ دي.
د کلیکس شمیر ئې 5 ته رسیږي او 5% تانیت او 5% د تزکیر الي لري .
ویلګاریس سپیشز Valgaris species په څلورو ګروپونو ویشل شوي دي .

1. شوګربیټ Sugar beet
2. ګادرن بیټ Garden beet
3. منګل Mengels Beet
4. لیف بیټ Leaf Beet

چغندر یو کلن او هم دوه کلن نبات دی کله چی چغندر د تخم په خاطر کرو 6 هفتی وروسته د ګل ساقی مینځته راځي . او ګلان تشکیلوي چی ګلان اګری ګیټ Aggregate شکل عوره کوي . چی تخم ئې سید بال Seed Ball په نوم سره یادیږي . او په هر پلی کی د 2 نه تر 5 پورې تخم او دانی موجودی وي .
کله چی د قند په خاطر یی کرو نو چغندر یو کلن نبات دی او ګرده افشانی د باد او باران په واسطه ترسره کیږي .

د چغندرو وریتي ګاني

a. ښه وریتي هغه وریتې ده چی د ناروغی په مقابل کی مقاومت وکړي .
b. ښه وریتي هغه وریتې ده چی د حاصل اندازه یی زیاته وي .
c. ښه وریتي هغه وریتې ده چی په لومړی کال کی د ګل حاصیت ونه لري .
d. ښه وریتي هغه وریتې ده چی په سیمه کی باید ښه توافق وکړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

e. ښه وريتي هغه وريتي ده چې د قندي موادو فيصدي يې زياته وي .

د چغندرو توافق

ځيني عوامل بايد په نظر کې ونيسو د وريتي په انکشاف او د قند په تجمع کې اعيزمند وي .

1. د خاورې حاصل حيزې حاوره بايد حاصل خيزه وي عضوي مواد ور کې زيات وي .
2. خاوره بايد سايندي لوم وي Sandy loam وي .
3. چغندر د تود موسم نبات دي او د تيغ وهلو لپاره $15C^o$ حرارت ته ضرورت لري .
4. د لمر وړانګې په چغندرو کيفت او کميت باندې اغيزه کوي .
5. طبغتا چغندر ډيرو اوبو ته ضرورت لري خو د هغو سيمو اورښت اندازه بايد 45cm وي ځکه چې زياتو اوبو ته ضرورت لرې .

د چغندرو کرنيزي عملي

1. د ځمکی خاصل خيزه بايد زياته وي .
2. د خاورې ساختمان بايد اصلاح شي .
3. هرزه بوټي بايد کنترول شي.
4. د ناروغې او خشراتو مخنيوي بايد وشي .
5. ځمکې اماده کول .
6. د کرلو وخت او طريقې .

وخت ئې د حوت د 15 نه تر حمل 15 پورې دی د تخم شنه کيدو لپاره 7_6c^o درجو خرارته ضرورت دی . زمونږ په هيواد کې 20kg Seed/h اچول کيږي .
تخم بايد کرلو څخه 24 مخکې په اوبو کی واچول شي . 4 دانی تخم بايد په يو ځاى کی واچول شي . د دوه بوټو تر مينځ واټن بايد 20cm وي . د دوو قطارونو تر مينځ واټن بايد 60cm وي .

په چغندرو کې کيمياوي سرو استغمال

- 175kg DAP/H
- 175kg Urea/H
- 140kg k2so4/H

په چغندرو کی د هرزه بوټو کنترول

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. کله چې چغندر شنه شي د هغي د شنه کيدو څخه وروسته لومړي خشاوه ترسره کيږي .
2. دوهمه خشاوه د لومړی څخه 15 ورځې وروسته ترسره کيږی .
3. او دریمه د دوهمي څخه 20 ورځې وروسته ترسره کيږي .

په چغندرو کې د کیمیاوي درملو استغمال طريقې

مخکې د کرلو نه د کیمیاوي درمل استعمال د پری پلانټ هار بساید pery plantin Herbicide P.P.H پری پلانتین هاربیسید چه دغه درملونه غبارت دي ډایوډ Diuade فیریزون pyrazon ادا هغه دي درملونه دی چی وروسته د کرلو نه استغماليږي .
پري ایمرجنس هربيسايډ pery emergence herbicide چه دغه درملونه غبارت لکه T.C.A او پسټ ایمرجنس هربیساید past emergence herbicide چه دغه درملونه غبارت دی لکه Bar ban .

د چغندرو حاصل راټولول

1. کله چې چغندر ورسیده Crown یا پاڼې برخه ورڅخه پری کوو او څو ورځې په ځمکې کی پریږدو .
2. چغندر د ځمکی څخه راوباسو او فابریکی ته یې وړو .
3. د مخصوصو ماشین الاتو په واسطه د چغندر پريمنځ کيږي .
4. د مخصوصو ماشین الاتو په واسطه ور څخه شکره لاسته راځې .

کچالو Potato

کچالو د پیداینبت له پلوه په جنوبی امریکا کی پیدا شوي چه هغه هیوادونه غبارت دی له پولید ، چلي ، پیرو او داسی نور. په 1537 کال کی هسپانیه ته راوړل شو په مکسیکو د 40 څخه زيات کچالو موندل کيږي . افغانستان ته د امیر عبدالرخمن خان په وخت کی راوړل شوي ده .

د کچالو اقتصادي اهمیت

دا نبات د عذائي موادو له نظره د 65 څخه تر 80% پورې نشايسته لري .
پروتين V.C او $V.B_1$ او $V.B_2$ هم لري .
د کچالو نباتي حصوصیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کچالو کورنی نوم سولانوسیا Solanceae سولانوم او علمي نوم یې سولانوم تیوبروسوم Solanum Tuberosum دي . دا نبات یو کلن دی او څانګې یې د 30 نه تر 60cm پورې لوړیږي .

د ګلانو سیستم ئې perfect and complete پرفیکټ اینکمپلیټ دی د تانیث الې 5 دی او د تذکیر الې هم 5 دی .

د کچالو عده د Tuber تیوبر په نامه یادیږي . د ځمکې لاندې متحوله ساقه ده .

د کچالو توافق

کچالو د سوړ موسم نبات دی او د خاورې تودوخه ئې باید 24C° وي او د خاورې ډول ئې باید لوم loam یا سنډی لوم sandy loam وي زموږ په هیواد کی تقریبا د 50 څخه زیاتی وریتي ګاني موجودې دي .

موخي Mukhi ، چندر chander ، کوفري Kufri ، کوفری لوکر kufri lovkar دی . او تر ټولو ښه وریتي چندر موخی chander mukhi ده چې تقریباً د 45-30 tan/h حاصل کوي .

د کچالو د حاصل زیاتوالی عوامل

1. د اصلاح شوی وریتي ګانو استعمال .
2. د کرلو ښه طریقه په کار وړل .
3. د اوبو څخه په ښه طریقه استعفاده کول .
4. د کافي مقدار سرې استعمال .
5. د امراضو او خشراتو څخه مخنیوي کول .

د کچالو کرنیزې عملې

د ځمکی اماده کول : ځمکه باید شګلنه یا لوم یا سنډی لوم وي او د قطارونو تر مینځ واټن یی باید 90 څخه تر 100cm پورې وي . او د نباتاتو تر مینځ واټن باید 20 تر 30cm پورې وي . د جیوچو تر مینځ فاصله د 5 نه تر 20cm پورې ، او د ځمکی درجه یی د 12C° وي او د خاصل موده یی د 3 نه تر 4 میاشتو په بر کی نیسي .

د کچالو تخم انتخاب

a. د کرلو وړ کچالو باید د 50 نه تر 60gr وزن ولري .
b. د امراضو خشراتو څخه باید پاک وي او هر کله چه مونږ کچالو پرې کوو باید د سرسین seresan 500gr کیمیاوي درمل ور سره یوځای کوو .
c. کرل کیدونکی کچالو باید ټوټه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

d. په یو هکتار ځمکه باید 875kg کچالو وکرل شي .

د کیمیاوي سرو استعمال

175kg / h d-a-p ، 175kg / $k_2{}^s{}_d4$ ، او 220kg Urea /h واچول شي .

او د یو هکتار ځمکې ځخه د کچالو اندازه 30 نه تر 60tan/h ده .

ایباري :

هغه ځمکه چې کچالو پکې کرل کیږي باید د 50 نه تر 60% پورې اوبه ولري . او هر 12 ورځو کې باید کچالو اوبه شي .

د کچالو د راټولو او ذخیره کولو لارې چارې

مخکې د کچالو د رایستلو څخه 15 ورځې وړاندې باید د کچالو ساقې غوځې شي چې ګټې په لاندې ډول دي .

a. د کچالو پخیدنه په چټکه کیږي .

b. د غیری عادی خالت څخه راژغورل کیږي .

c. د کچالو پوټکې غتیږي .

d. د ناروغی مخنیوی کوي .

که چیرې کچالو د ډېر وخت لپاره ذخیره کول غواړو . لاندې کیمیاوي درملونه باید وربادی ووهو .

2,4,S,I,P او C,I,P,I

په کچالو کې د عذائي موادو فیصدي

اوبه 79% ، منرالونه 1% ، شخم $\frac{1}{2}$% ، پروتین 2% ، کاربوهادیدراتونه 4% او همدارنګه لاندې ویټامینونه لري .

$V.B_2$, $V.B_1$, V.C , V.D

جوار Coran

جوار د پیدایښت له نظره په جنوبی امریکا کی مینځته راغلی دي .

چه هغه هیوادونه عبارت دی له : پیرو ، چیلي ، او پولیو څخه د کرلو د تاریخ له مخې جوار د نړی په مختلفو هیوادونو کې لکه : اروپا ، افریقا او داسی نور هیوادونه کی میندل کیږي .

په 1492 م کال کی د امریکا کاشیفانو یو ګروپ دغی سیمی ته ور داخل شو چې ورروسته جوار د یو کرنیز نبات په توګه ونومول شو . د دې ګروپ مشر کرستف کولمب نومیده چه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابوټی بیا د مایز mais په نوم سره یاد کړ هغه ورېتي ګاني چی زموږ په هیواد کی موجودی دی او د نورو هیوادونو څخه لکه : پاکستان څخه راوړل شوی دی او زموږ د هیواد په ځینو سیمو کی توافق حاصل کړی هغه ورېتي ګاني غبارت دي له :

1. شاهين sahen

دا ورېتي په 1984 م کال دغه ورېتي مینځ ته راعلی ده دغه ورېتی نوره پخیدونکی ده او سپین رنګ لري . او د ننګرهار په ځینو لوړو او جیګو منطقو کې ئې توافق حاصل کړي دی . او د حاصل مینځینی اندازه ئې 400kg/h ده .

2. اغظم Azam

دا ورېتي په 1983 م کال کی مینځته راغلی ده او د دې ورېتی رنګ سپین دي مینځینی لوړوالی لري چی په هغو ساخو کی کرل کیږي ور کی اوبه کمې وي او د حاصل اندازه 5500kg/h ده .

3. کسان kissan

دا ورېتي په 1990 م کال کی مینځته راغلي ده د دې ورېتی لوړ والی مینځینې دی او اوسط موده کی خپل نمود سرته رسوي دغه ورېتي په هغو سیمو کی توافق حاصل کړي کوم ځای کی چی زیاتی اوبه وي د حاصل اندازه ئې 6000kg/h ده .

4. د سرحد sarhad سپین جوار

دا ورېتي د زیږو جوارو سره کراس شوی ده چی په 1996 م کال کی مینځته راغلی ده او په 110 ورځو کی پخیږي . د حاصل اندازه یی 5500kg/h ده .

5. احسان Ahssan سپین جوار

دا ورېتی د سرخد سپنو جوارو سره کراس شوی ده او تقریباً په 100 ورځو کی پخیږي . دغه جوار خواره جوار دي د حاصل اندازه ئې تقریباً 7000kg/h ده .

6. سرحد زیړ جوار sarhad

دا جوار تقریباً په 100 ورځو کی پخیږي . او په 1971 م کال کی مینځته راغلی دی د دې جوارو دانی اوږدی دی او دغه جوار د قتار په شکل کرل کیږي قد ئې 2m نه تر 5m ته رسیږي .د ده حاصل اندازه د 8000-7000kg/h ده .

په نړی د جوارو تولیدونکی هیوادونه

په نړی کی د جوارو تولیدونکی هیوادونه عبارت دی له : امریکا ، چین ۇ هند ، ارجنتاین ، برازیل ، کولمبیا ، فرانسه ، جنوبي افریقا او داسی نور .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جوارو نباتي خصوصيات

کورنۍ نوم ئي ګرامینسیا Graminecea ، او علمی نوم ئي میدیکا maydcae دي د جوارو بندونو تر مینځ واټن د6 نه تر 20cm فرق لري . او د ساقي لوړ والی د 2 نه تر 5cm پورې وي او په ځینو حالاتو کې د 8 پوري هم رسيږي . د ساقي پنډ والی یا زحامت ئي 3cm ته رسيږي او پاڼی بلیډ blade په نوم ياديږي او د پاڼو اوږود والی يی د 30 نه تر 80cm پورې رسيږي . او د پاڼو شمير ئي 12 نه تر 18 پورې رسيږي . کله چې پاڼې راتاوې شي د تبخیر څخه مخنیوي کوي . د جوارو لومړني ريښو شمير د 3 نه تر 5 پوري رسيږي . او د ثانوي ريښو شمير يی د 15 نه تر 20 پوري رسيږي .

ګل سیستم ئي

نارینه ګلان د نبات په پورته برخه کی او ښځینه ګلان د نبات په ښکته برخه کی موجود وی نارینه اله ئي د سلیک salk او ښځینه اله ئي ایر ear په نامه ياديږي .

او ګرده افشانی ئي یی کراس پولینیشن cross pollination دي .

د جوارو توافق

جوار په عمومی ډول سره د بحر له سطحی څخه 3000m پورته توافق حاصل کړي دی . د جوارو شنه کيدلو لپاره 20 نه تر 30C° خرارت ته ضرورت دي .

د جوارو د عذائي موادو استعمال او د کرلو ساحی

په پدې وروستی کلونو کی د جوارو ساحې او مصرفونه زيات شوي دی چی په موجوده وخت کی تقريباً په 40 هکتاره ځمکه باندی کرل کيږي . چه د دې څخه د حاصل د اندازه 468m.ton میلیونه ټنه ده .

د جوارو ابیاري

دا چه جوار يو کلن نبات دی نو د خپلی ودې لپاره زیاتو اوبو ته اړتيا لري . که چیرې د ګل په وخت کی جوار دوه ورځی تنده وکړي 22% حاصل ئي کميږي .

جوارو ته اوبه ورکول د شنه کیدو څخه 10 ورځی وروسته دوهمه اوبه د ساقی په وخت کی ورکول کيږي . دریمه اوبه د شتی یا توقه یا ear په وخت کی ورکول کيږي .

څلورمه اوبه د ګل په وخت کی او پنځمه اوبه د شیرې په وخت کی یا دانی په وخت کی شپږمه اوبه د پخیدو په وخت کی او نور هره لسمه ورځ جوارو ته اوبه ورکول کيږي .

د جوارو حاصل راټولول وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر کله چی جوار پخه شو او د دانی رطوبت یی د 16% نه تر 30% پوری وي نو جوار پری کوو یا ریبوو . تر څو پورې څو ورځی جوار په پټي کی پریږدو . او وروسته جوار سپینوو او او بله اخیره تریشل کیږي .

پمبه Cotton

پمبه د پیدایښت له نظره ډیر پخوانی نبات دي چی 3500,B.C په مکسیکو کی موجوده وه په لاتیني ژبه کی ورته کاربس Carbasus وائي .

د پمبې کرنیزې عملې

1. د ځمکې اماده کول
2. د تخم انتخاب

تخم باید د امراضو څخه پاک وی او کله چی تخم کرو نو د کرلو څخه مخکې باید د 48 ساغتونو لپاره په اوبو کی واچول شي .

او بیا وروسته کیمیاوی درمل sarasan نومیږي تخم 1kgr سره 10kgr یو ځای شي د دوه قطارونو تر مینځ واټن یی باید 60 نه تر 80cm پورې وي .

او د دوه بوټو ترمینځ واټن باید د 20 نه تر 30cm پوری وی . تخم باید 5cm ژور وکرل شي او 50-30kgseed/h اچول کیږي .

پمبې ته د اوبو ورکولو وختونه

په تودو سیمو کی پمبې ته هر 15 ورځو کی اوبه ورکول کیږي . او کله چی اوبه د کرلو نه وروسته ورکړل شي نو د پمبې ارتفاع باید 20cm ته ورسیږي نو خشاور ورکوو .

د پمبې اقتصادي ارزښت

پمبه د نړۍ پر مخ 56% الیاف تولیدوي . او 27% تیل تولیدوي او 40% پروتین لري چی د حیواناتو په ژوند کی ډیر غټ ارزښت لري .

د پمبه تولیدونکی هیوادونه

غبارت دی له شوري ، مکسیکو ، چین ، هند.افغانستان ،برازیل ، ترکیه سوډان ، مصر ، پاکستان ،

د هیواد په داخل کې د پمبې خوزې

1. بغلان ، کندز او تخار
2. سمنګان ، بلخ ، جوزجان او فاریاب
3. هرات او بادغیس
4. فرا ، هلمند ، ننګرهار او کندهار

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پمبې نباتي حصوصيات
د پمبې کورنی نوم مالوسيا Malvacee او علمي نوم ئې گوسوپويم Gossypuim دي .
پنمبه په کرنيز حالت کی يو کلن نبات دي او کله څو کلن هم کيدلای شي . پمبه د خپلی ودې لپاره 25 څخه 40% پورې وده کوي .
او د ريښو سيستم ئې ټاپ روټ Top Root دي د پمبې ارتفاع د 60 څخه تر 150cm پوری رسيږي .

د پمبې پاڼه او گل

د پمبې پاڼه د پتيول petivl په ساخه کی له قاغدې سره وصل ده .
دوه زخی لري يو ئې اصلی زخه او بله ئې جانبې زخه ده د اصلی زخي څخه عير گلی ساخه يا څانگې مينځ ته راځي او د جانبې ذخي څخه ئې گل او ميوه لرونکي څانگې مينځ ته راځي .

د پمبې د گل اضعاوې

1. کاليکس calyx
2. کورولا corola : کورولا د گل د پاڼو څخه عبارت ده چې شمير يی 5 ته رسيږي .
3. سټمينټ stamenate : د گل د تذکير د ساختمانونو څخه غبارت دی چې شمير ئې 90 نه تر 100 پورې رسيږي .
4. پيسټليټ pistillate : په درې برخو ويشل شوي او د گل د تانبت ساختمان څخه عبارت دی .
   1. سټايل style
   2. سټيگما stigma
   3. اورې ovary

غنم wheat

غنم يو کرنيز نبات دی چې د نړی په مختلفو برخو کی کرل کيږي چې محصولات يی د انسانانو د عذا لپاره استعماليږي . يو کرنيز نبات چې مخکی وخشی وه .
او وروسته بيا د انسانانو په واسطه اصلاح شو په نړئ کی د غنمو ټول توليد تقريباً د 75% ډوډی په خاطر مصرفيږي 15% د خپلو مصارفو او 10% بيرته د تخم لپاره مصرفيږي .
په نړی کې د غنمو توليدونکي هيوادونه
لاندې څو هيوادونه برازيل ، پيرو ، چيلي ، افعانستان ، ايران ، بنگله ديش ، ترکيه ، چين ، جاپان سوريه ، شوروي ، هند او داسی نور هيوادونه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نړۍ کې د غنمو صادرونکي هیوادونه
امریکا ، کاناډا ، استرالیا او ارجنتاین څخه عبارت دي .

د غنمو تاریخچه

غنم د ډیرو پخوانیو زمانو څخه را په دیخوا کرل کیږي چې د انسانانو ، حیواناتو او مرغانو د عذا په توګه استعمالیده . او تقریباً 12 زره کاله مخکې په مینځنیی ختیځ کې کرل کیده . او هیڅوک نه پوهیږي چې غنم کله او د چا له خوا کشف شوی دي .

او زموږ غقیده دا ده چې لومړی د ادم (ع) له پیژندل شوي لومړی غنم د یمر emmer په نوم یادیده او د ساینس پوهانو اصلی ځای مرکز دی سوریه او فلسطین ښوری .چه بیا وروسته دغو سیمو څخه بین النهرین او مصر ته راوړل شوی او بیا ایران ، افعانستان ، پاکستان او بله اخیره ټولې نړۍ ته انتقال شوی دي .

د غنمو اقتصادي اهمیت

غنم د هغو نباتاتو له جملی څخه دی چې په نړۍ په پراخه پیمانه پیدا کیږي .
او ختا په وچو ځایونو کی هو کرل کیږي . په نړۍ کی د غنمو اقتصادي اهمیت د تولید له نظره او هم د تغذیه له نظره د نورو کرنیزو محصولاتو په پر تله خورا زیات دي .
لومړي عذا د انسانانو لپاره تهیه کیږي دوهمه د خیواناتو لپاره او دریمه د مرعانو لپاره تهیه کیږي . او په صنعت کی ور څخه کار اخیستل کیږي .

د غنمو عذائي ارزښت

په نړۍ کی غنم د ډیرو پخوا زمانو او د ډیرو مصرفونکي کرنیزو نباتاتو له جملي څخه دي چه علتونه ئې په لاندې ډول دي .

1. د نورو عذائي موادو لړوالی یا نشتوالی .
2. د حمل او نقل اسانتیاوي .
3. د غنمو کرلو امکان د نړۍ په زیاتو برخو کی موجود دي .
4. په هره سیمه کی په ډیره اسانتیا سره د هغه څخه ډوډی او نور مروج خواړه تهیه کیدای شي .
5. د اوبو د کموالي په صورت کی هم کرل کیدای شي .
6. په اسانی سره کولای شو چې غنم د اوږدې مودې لپاره ستور کړو .
7. د مصرف په هره مرحله کی کیدای شي د ضرورت وړ مقدار ځینې راټول او مصرف شي .

د غنمو کرنیزي عملي

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. د تخم لپاره د ځمکې اماده کول .
2. د غنمو تخم باید د 2 نه تر 3 اینچو پورې ژور وکرل شي .غنم په دوه طریقو سره کرل کیږي . 1 د پاشان طریقه 2 د قطار طریقه ده .
3. د غنمو د کرلو وخت د غنمو په حاصل باندې زیاته اغیزې کوي .
4. د تخم کرلو اندازه په داخل د هیواد کی په یو جریب ځمکه کی 21kgr نه تر 35kgr پوري تخم اچول کیږي .
5. په غنمو کی د کیمیاوي سرو استعمال د تخم په اندازه یعنې - 35kgr urea/h . 35kgr DAP/H

د یو شمیر سبزیجاتو پیژندنه

دا چی افغانستان یو داسی هیواد دی چی تقریباً 85% وګړي په کرنه او مالداری بوخت دی خو د دې سره سره بیا هم موږ سبزیجات او علجات د نورو هیوادونو څخه وارېدو د دې اساسی علت دا ده چی هغه کرنیز ماشین الات او پرمختللي تیکنالوجي چی په نورو هیوادونو کې ور څخه کار اخلي زموږ د بزګرانو په واک نه شته او هغه اصلاح شوی تخمونه او کیمیاوي سرې چی په نورو هیوادونو کې ور څخه کار اخیستل کیږي . زموږ دولتی تخقیقاتی فارمونه او عام بزګران ور څخه بې برخي ده لکه څنګه چی د زراعت د تعریف څخه معلومیږي . چی هر هغه شی چی د حاصل د زیاتوالی سبب وګرځي د د زراعت په نوم سره یادیږي . هغه فکتورونه چی زموږ په واک کې نشته او که چیرې په دولت فارمونو کې وي خو مسلکي کسان نشته او که چیرې پیدا هم شي د خپل مسلک څخه به دومره لرې وي که پوښتنه ور څخه وکړي نو ځواب به در کړي چی دا موږ ډیر پخوا ویلی وه او اوس په خپل مسلک کی کار نه کوم دا چی زموږ هیواد یو زراعتی او کرنیز هیواد دي چی زیات سبزیجات ورکې کرل کیږي . چې یو څه یی تاسی ته معرفی کوو . دا هغه نباتات دی چی د پاڼو څخه په اومه او پاخه ډول استفاده کیږي .

پالک Spinach

علمی نوم ئې spinaci cleracea سپینسی کلروسیا دی او کورنی نوم ئې cheno podaceae چینو پوډ یسا پالک د (A.B.C) ویټامینونو درلودونکی دی خاورې p-h 6-8 وي د تخم شنه کیدل ئې $16C^{o}$ سانتی ګراډ درجو ته ضرورت شته . د پالکو اصلی ځای د اسیا جنوب او د افریقا شمال دی د پالکو حاصل د 45-50 ورځو نه تیر شي نو حاصل ئې راتولیګی څو ځلي حاصل راتولیګی په یو جریب ځمکه کی د تخم اندازه د 5 نه تر 6kg پوری ده په سړو سیمو کی پالک په دوه وختونو کی کرل کیږي یو د سپرلی په لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشت کی او بل د زمری په میاشت کی کی کرل کیږي . د کیمیاوي سرو اندازه یی په یو جریب کی 50kg urea یوریا ، 25 kg D.A.P استعمالیږي . او عضوي سرې هم استعمالولی شو په یو جریب ځمکه کي د حاصلاتو اندازه تقریباً 2000kg ده .

کاهو lettule

کاهو ډیر پخوانی نبات دی چی اصلی ځای مصر بنودل شوي . د کاهو نباتی حصوصیات : د کاهو علمی نوم laettuca sative لاتوکا ساتیو کورنی نوم ئې composite کمپوسټیا دي کاهو د یو شمیر ویټامینونو درلودونکی دی لکه B.C دی د خاوري ډول ئې P-H 6-8 ده کاهو د قطار په 8 شکل کرل کیږي او د قطارونو تر مینځ واټن یی باید 35-30cm یوری وي د بوټو ترمینځ واټن 20-15cm یورى وي . او په مسقیم ډول یی هم کرلی شو کاهو د 13-15 سانتی ګراډ درجو ته ضرورت لري . په سړو سیمو کی پسرلی او هم د منی په موسم کی کرل کیږي .

په یو جریب ځمکه کی د 450-500 ګرامه یوری تخم اچول کیږي د کیمیاوي سرې استعمال 60kg DAP/H او urea 50kg یوریا او عضوی سرې هم باید ورکړل شي . د یو هکتار ځمکی څخه کاهو د حاصل اندازه تقریباً 4000-3000 کیلو ګرامه یوری رسیږي

شلغم Turinp

انسانانو د ډیری مودی راپدی خوا شلغم د خپل لګښت لپاره کرل .

او د 4000 کلونو راهیسی ور څخه ګټه اخیستل کیږي . د پیدایښت مرکز یی افعانستان بنودل شوي . تیپر یو کلن او دوه کلن نبات دی چی علمی نوم یی Brassica Rapa براسیکا رپا دي او کورنی نوم ئې Cruciferae کریوسفریا دی .

شلغم ډیر عذائي ارزښت لري لکه پروتین ، شحم ، منرالونه ، کاربوهایدریتونه لري . شلغم په دوه طریقو سره کرل کیږي اول پاشان طریقه او دوهمه د قطار طریقه . د لیکو تر مینځ واټن باید 40-20 سانتی متره او د بوټو تر مینځ فاصله باید 6-4 سانتی متره وي په ګرمو سیمو کی د میزان په میاشت کی کرل کیږي او هم ویټامین لری له A.B ویټامین دی په یو جریب ځمکه کی د تخم اندازه 1kg/j یو کیلو ګرام ده . او 30kg /j یوریا ، 30kg DAP/J او همدا رنګه باید حیوانی سرې هم ورکړو د حاصل اندازه یی تقریبا3000kg نه تر 7000kg یوری رسیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سری ملی Small Radish

ملی سرخک د هغو بوټو او سبو څخه عبارت دی چی کرنه یی دومره ستونزی نه لري . د 4 نه تر 5 هفتو کی حاصل ورکوي .ئې Raphanus Sativus رپانیوز ساټیز دی دی او کورنۍ نوم Crufiferea کروفیفوریا دی د پیدایینت اصلی ځای اسیا او اروپا دي یو کلن او دوه کلن نبات دی او په ملی سرخک کی ځینې ویټامینونه شته لکه : B_2-B_1 پروټین ، شخم او کاربوهایدریتونه ، اوسپنه ، کلیسم او داسې نور شته 16 درجو سانتی ګراډ ته ضرورت لري د قطارونو تر مینځ واټن یی 10 نه تر 15cm او د بوټو تر مینځ واټن یی 3 نه تر 4cm وي د تخم 2kg په یو جریب ځمکه کی اچول کیږي . کیمیاوي سرې 22kg Urea/j ، 25kg DAP/J او د حاصل اندازه د یو جریب څخه 1000kg پوری رسیږي .

پیاز Onion

پیاز د هغو سابو له ډلی څخه دی چی د Bulb بلب په شکل وده کوي دوی د سړی هوا په مقابل کی مقاومت کوي پیاز داسې یو نبات دی چی هم په خام ډول او هم په پاخه ډول خوړل کیږی . د پیازو علمی نوم Alluim cepa الیوم سیپا او د کورنی نوم یی liuaceae لیسواسیا دی.
زمونږ په هیواد کی دوه ډوله پیاز موجود دی یو نوش پیاز او بل ګنده پیاز دی . پیاز د سانتی ګراډ 13 نه تر 25 پوری ضرورت لري د پیازو تخم د ژمی په لومړی میاشت کی کرل کیږي او بیا اصلی ځای ته په حوت میاشت کی وړل کیږي . په پیازو کی b او c ویټامینونه شته ، پروټین ، شخم ، کلیسم ، کاربوهایدریتونه او نور مواد هم شامل دي .
د کیمیاوي سرو استعمال 61kg urea یوریا ، D.A.P 120kg او هم حیوانی سرې ور کی استعمالولی شو . د حاصلاتو اندازه د نوش پیازو 7000kg/j د یو جریب څخه د ګندړه پیازو 3000kg/j څخه دی .

ګاذري carrots

ګاذري یو داسی نبات دی چی د ډیری پخوا زمانی راهیسی په اروپا او اسیا کی کرل کیږي ګاذري زیات عذائي مواد لري لکه : اوسپنه ، کلیسم ، فاسفورس او ځینی ویټامینونه لکه : E . B . C. B_2 شامل دی په افعانستان کی دوه قسمه ګاذري کرل کیږي .

A. رنګینی سری ګاذري Anthoegan

B. زیر مغزی ګاذری Anthoeyan

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کیمیاوي سرو استعمال د 40 نه تر 45kg پورې یوریا Urea ، او د 30 نه تر 35kg DAP او 30 نه تر 45kg پورې K_2SO_4 په یو هکتار ځمکه کې اچول کیږي .
ګاذرې د پاشان او هم د قطار په شکل کرل کیږي .
د قطارونو تر مینځ واټن یې 35 نه تر 40cm او د بوټو ترمینځ واټن باید 8 نه تر 10cm پورې وي .
په یو هکتار ځمکه کې د 5 نه تر 6kg پورې تخم اچول کیږي او تخم باید د 4cm ژور وکرل شي . د ګاذو لپاره د خرارت درجه د 16 نه تر 22 سانتی ګراډ پورې ده .
او د یو هکتار ښخه د حاصل اندازه 6000 نه تر 8000kg پورې ده .

لیرو یا پینډی okra

د لیرو علمی نوم Hibisucs Eseulentus هیبوشس اسکلنتس او کورنی نوم یی Malvaceae مالوسیا دی پینډی یوه داسی سبزی ده چې په تودو او نیمه تودو سیمو کی کرل کیږي په پینډي کی زیات ویټامینونه او پروټین شامل دی .
د بینډیو د تخم شنه کیدو لپاره 20 سانتی ګراډ ته ضرورت دي په تودو سیمو کی د حوت په میاشت کی کرل کیږي . په یو جریب ځمکه کی د تخم اندازه د 2 نه تر 3kg پورې رسیږي
د کیمیاوي سرو اندازه یی په یو جریب ځمکه کی 45kg urea یوریا او 35kg DAP بنودل شوی ده . پینډی د پاشان په طریقه او هم د قطارونو په طریقه کرل کیږي .
د دوه قطارونو تر مینځ واټن یی د 45 نه تر 60cm پورې او د بوټو تر مینځ واټن یی 25 نه تر 30cm پورې رسیږي . د حاصل اندازه یی په یو جریب ځمکه کی د 2000 نه تر 3000kg پورې ده .

مرچک peaper

د مرچکو علمی نوم capsicum ammaum کاپسیکوم امایوم دی او د کورنی نوم یی solanaceae سولانسیا دی مرچ زموږ د هیواد په اکثرا سیمو کی کرل کیږي .
اکثرا خلک مرچ په خام ، پاخه او وچ ډول استعمالوي . مرچ زیات عذائي ارزښت لري .
لکه : کلیسم ، شخم ، پروټین ، منرالونه ، ویټامینونه ، فاسفورس او داسی نور شامل دي .
د مرچو اصلی ځای امریکا ښودل شوی . چی بیا وروسته ټولی نړی ته خپور شو د یو هکتار ځمکی ښخه د 2000 نه تر 3000kg پورې حاصل لاسته راځي . مرچ په 13 سانتی ګراډ درجو ته ضرورت لري د مرچو تخم اول په قوره کی کرل کیږي او وروسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصلی ځای ته وړل کیږي د یو جریب ځمکه لپاره د 200 نه تر 500kg ګرامه تخم اچول کیږي . او په یو جریب ځمکه کی د بزعلیو شمیر د 9000 نه تر 9500 اټکل شوي دي .
په یو هکتار ځمکه کی د کیمیاوي سرو اندازه 45kg پوتاشم سلفیت ، 60kg فاسفورس او نایتروجن سرې استعمالولی شو او تقریباً 200 tan حیوانی سرې هم اچولی شوو.

رومی بانجان Tomatoes

د رومی بانجان علمی نوم lyco persicon – escolentum لیکو پرسیکون اسکلنتوم او کورنۍ نوم یی solanceae سولانسیا .
رومی بانجان اصلی سرچینه د جنوبی امریکا ځخه اخلي ځکه چی زیات ډولونه یی په پیرو ، چیلی او اکودور کی موندل کیږي . په رومی بانجانو کی زیات شمیر عذائي مواد شته . لکه : قندونه ، غضوي اسیدونه ، شخم ، سلولوز او مختلف ویټامینونه شامل دي لکه : B_6 ، B_1 ، B_2 ، A او داسی نور شامل دی . د رومی بانجانو په کرونده کی د حیوانی سری او هم کیمیاوي سری استعمالیږي . لکه فاسفورس ، نایتروجن او پوتاشم سری اچوي نو 35kg نه تر 100kg urea/j او DAP/J ده او په یو جریب ځمکه کی 2150 بوټي کرل کیږي د دوو قطارونو تر مینځ واټن 70 سانتی متره او د دوو بوټو ترمینځ واټن 30 سانتی متره بنودل شوي دي د یو جریب ځمکی لپاره د تخم اندازه 150kg بنودل شویده .
او د یو جریب ځمکه د حاصل اندازه په افغانستان کی 500 نه تر 1200kg بنودل شوي ده

تور بانجان Bgg plant

علمی نوم یی solanium melongena سولانوم ملنګان دی او کورنۍ نوم یی solanaceae سولانسیا دی . تور بانجان د هغو سبزیجاتو ځخه شمیرل کیږي چی د هندوستان د شمالی سیمو ځخه سرچینه اخلي . تور بانجان ځیني عذائي مواد لری لکه : پروټین ، غوړ ، اوبه ، کابوهایدریتونه او د A.B ویټامینونه پکی شامل دی .
د بوټی د ودي لپاره مناسبه تودوخه 27 نه تر 30 سانتی ګراډ بنودل شوي په 75 ورځو کی میوه پخیږي . په یو هکتار ځمکه کی 2 نه تر 3tan حیوانی سرې اچول کیږي .
120kg urea ، 60kg فاسفورس او 45kg پوتاشیم ، DAP 40kg سری استعمالیږی .
د دوه قطارونو تر مینځ واټن 70 نه تر 80 سانتی متره او د دوه بوټو تر مینځ واټن 25 نه تر 30 سانتی متره بنودل شویدي . د یو جریب ځمکه لپاره 200 نه تر 500 بنودل شوی او د یو هکتار ځمکی ځخه د حاصلاتو اندازه 2300 نه تر 4000kg بنودل شوي ده .

بادرنګ Cucumber

(c) ketabton.com: The Digital Library

علمی نوم ئې cucumis sativus دی کورنۍ نوم یې Cucurbatceae کوکربتاسیا دي .
بادرنګ د هند څخه سرچینه اخلي د هغو نباتاتو څخه شمیرل کیږي چې په تودوخه کی کرل
کیږي . ځینی ډولونه شته چی د 40 نه تر 50 ورځو کی میوه نیسي . د بادرنګو حاصلات
حورا زیات وی په یو هکتار ځمکه کی د 12 نه تر 17 tan ښودل شوي دي د تخم شنه
کیدل یی د 12 نه تر 13 سانتی ګراډ خرارت ته ضرورت لري په هر جریب ځمکه کی د
کیمیاوي سرو اندازه 20kg یوریا او D.A.P 40kg اچول کیږي .

هینوانه Watermelon

علمی نوم یی lanatus لانتز او کورني نوم یی cucurbitaceae کوکربیټاسیا دي
هینداونې اصلی ځای هند ، چین او افریقا ښودل شوی دي . په هیندوانه کی ځینی ویټامینونه
شامل دي لکه A.B.C د هیندوانی وزن د 14 نه تر 25kg پوری رسیږي د تخم شنه کیدو
لپاره 25 درجو سانتی ګراډ ته ضرورت لري .
د 80 نه تر 120 ورځو پوری ور څخه حاصل لاسته راځي . د قطارونو تر مینځ واټن یی
د 2 نه تر 3m اود بوټو تر مینځ واټن یی 90 نه تر 100cm پوري دي د یو جریب ځمکی
لپاره د تخم اندازه 700gr ښودل شوي د کیمیاوي سرو استعمال 20kgیوریا ، DAP 40kg
ښودل شوي د حاصل اندازه د یو جریب ځمکی څخه د 9نه تر 11tan ښودل شوي ده .

ګلپی Guliflomex

علمی نوم یی Breassica – oleraceae براسیکا اولرسیا دی کورنی نوم یی Gueiferae
ګوسفریا دي ګلپی یو ډیر پخوانی نبات دی چی سرچینه د انګلیستان څخه اخلي . څرنګه
چی د ګلپی بوټی یو زیات شمیر مهم مواد لري لکه : ویټامینونه ، پروټین او
کاربوهایدریتونه له همدی کبله د نړي په زیاتو هیوادونو کی کرل کیږي د ګلپي د فصل
موده 90 نه تر 100 ورځي په برګ کې نیسی او خپل حاصل ورکوي ګلپی دوه کلن نبات
دي د یو جریب ځمکی لپاره په قوره کی د 80 نه تر 100gr پوری تخم اچول کیږي د
ګلپی لپاره کیمیاوي سری 40kg یوریا ، 50kg DAP او 5 tan حیوانی سرې په یو جریب
ځمکه کی اچول کیږي . د حاصل اندازه یی تقریباً 2300kg ښودل شوی ده په یو جریب
کی د ګلپی کرنیزي عملې د دوه بوټو تر مینځ واټن 8 سانتی متره او د دوه قطارونو تر
مینځ واټن 40 نه تر 90سانتی متره وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای

****

Zakria.net

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library